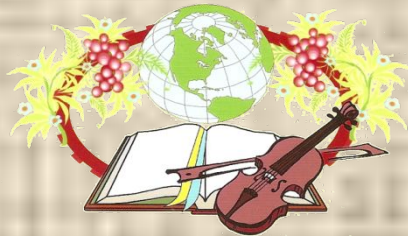

Презентація

Складнопідрядне речення

9 клас

Складнопідрядним називається речення, частини якого нерівноправні за змістом, поєднані сполучниками підрядності або сполучними словами та відповідною інтонацією

Чого саме?
Книга вчить, як на світі жить .(Нар. тв.)

Головна частина

Підрядна частина

Підрядна частина може стояти

- **перед головною**

Де панують мир і любов, там не ллється кров.

()

- **у середині головної**

[Під небом соковитим і дзвінким, (**де** ходить вітер теплий і рум'яний), вони будують променистий дім]

(М.Рильський)

- **після головної**

Хочеться в дитинство повернутись, щоб з криниці неба зачерпнути (Є.Гуцало)

Об'єднати прості речення у складнопідрядні
й записати їх

1. Я славлю сонце над землею.
Воно сяє тисячею вогнів.
2. У вікно **вільно** пливуть ніжні пахощі
чорнобривців.
Ці квіти насадила перед хатою мати.
3. Вийшов у двір Петро і побачив **велику**
крижану бурульку.
Вона звисала з даху
4. Попереду за річкою танули ліси.
Вони тягнулися звідси і **вгору** понад річкою.
5. За народними повір'ями, саме в ніч на
Івана Купайла можна знайти таємничу
розрив-траву.
Ця квітка вказує на різноманітні
скарби.

Прочитати речення й визначити, якій із поданих схем відповідає його структура.

1. Не буде роду переводу, бо вічно житиме любов.(Ю Кравченко)

1. [], (бо) 2. [], (бо)

чому? у зв'язку з чим?

3. [], (бо)

яку?

2. Починається день бідолашного цвіту, коли сонце з-за гір будить тихе світання (М.Кубик)

коли?

1. [], (коли)

за якої умови?

2. [], (коли)

якого?

3. [], (коли)

**Скласти два складнопідрядних речення за картиною
М.Яблонської «Українське весілля»**

Підготовка до ЗНО.(усно з поясненням)

**Вказати рядок, де названі розряди сполучників
сурядності.**

а/ Розділові, питальні, протиставні.

б/ Єднальні, протиставні, розділові.

в/ Протиставні,заперечні, єднальні.

Вказати відповідність речень.(усно)

1 **просте** Річка широка та глибока, а вода
синя та чиста... (М.Вороний)

2 складнопідрядне У природі ніч існує для того, щоб у тиші росло усяке зілля і відпочивала людина. (М. Стельмах)

З складносурядне У морі трав сную я серця
спів.(В.Сосюра)

Дати усні відповіді.

Складнопідрядне речення це - ...

Чи потрібні складнопідрядні
речення укр.мові?

Де їх можна використовувати?

**Тема: Основні види підрядних речень. Означальні, з»
ясувальні, обставинні речення.**

Користуючись щойно опрацьованою таблицею, прочитати текст , визначити види підрядних речень у складнопідрядних, назвавши означальні, з»ясувальні та обставинні.

Народна мудрість стверджує , що в людини є три друга: батько, мати й вірна дружина. Найдорожча пісня, з якою мати колисала. Коли батько рибалка, то й діти у воду дивляться. Який вдався татко, таке буде дитятко. Кожному треба знати, що дочка схожа на мати. (Нар.тв.) Горжуся, що батькові руки святі мене зігрівають і гріють в житті.(В. Ковалівський)

2.Бесіда. Запитання для бесіди.

Запитання для бесіди.

- Яке речення називається складнопідрядним?**
- Як встановлюється смисловий зв'язок між головним і підрядним реченням?**
- Якими сполучниками поєднуються частини складнопідрядного речення?**
- Які розділові знаки ставляться між частинами складнопідрядних речень?**

У кожному реченні підкреслити граматичні основи, поставити питання від головної частини до підрядної. Накреслити схеми виділених речень. Записані речення прочитати, правильно їх інтонувати.

Хіба не бачите, що небо голубіє?

Я не зазнав тих ніжних ласк і слів, що гай мені ласкаво шелестів.

Я прийшов на берег моря, щоб журбу своєю втопить.

Скажи, в яких лісах ти заблудив?

Складнопідрядним реченням з **підрядним місця** називається таке складне речення, у якому підрядна частина вказує на місце або напрям дії, про яку йдеться в головній частині.

Відповідає на питання

Де ? Куди ? Звідки ?

І приєднується сполучними словами

де, куди, звідки

У головній частині цим словам можуть
відповідати вказівні слова

тут, там, туди, звідти, скрізь, всюди,
кудись тощо

Де воля родиться, там загиба
зневіра. (Д Павличко)

У складнопідрядних реченнях з підрядними місця сполучні слова **де, куди, звідки** є прислівниками і виконують синтаксичну роль обставини.

Над озером, **де** плачуть верби, стоїть вродлива мавка чорноброва.(Л.Забашта)

Складнопідрядним реченням з **підрядним часу** називаються таке складне речення, у якому підрядна частина вказує на час або тривалість дії. Про яку йдеться в головній частині.

Відповідає на питання

Коли? Відколи? Як довго? З якого часу? До якого часу? З яких пір?

Приєднується до головної сполучниками

коли, як, відтоді як, після того як, , тільки що, скоро, ледве...

Сполучними словами

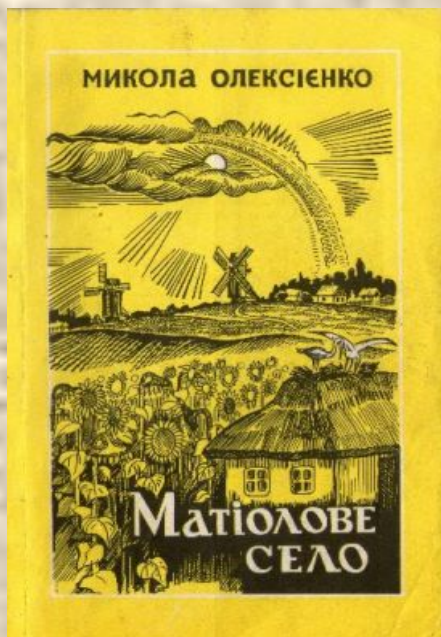
Відколи, поки, доки, аж поки, аж доти...

У головній частині цим словам можуть відповідати **вказівні слова**

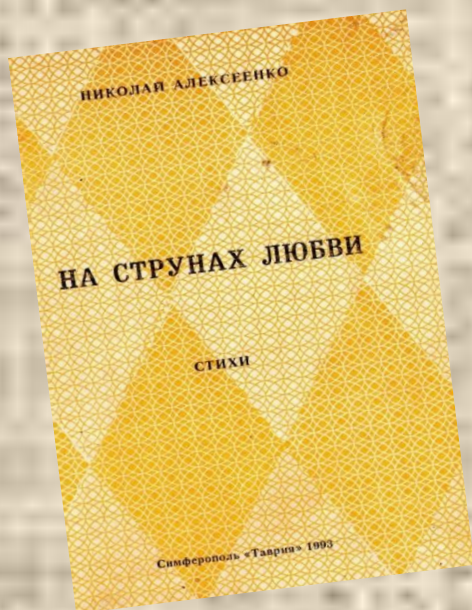
тоді, доти, до того часу тощо.

Я люблю їхати на поле **тоді**,
як ниви зеленіють та
хвилюються зеленими
хвилями.
(І. Нечуй - Левицький)

/Пояснити речення/

Скласти за картинкою
складнопідрядні
речення з підрядним
місця і часу.

Збірки поезії місцевого поета М.
Олексієнка (після зустрічі)

Складнопідрядними реченнями з підрядним причини, мети, умови, наслідку, допустовості називаються такі складні речення, у яких підрядні частини вказують на причину дії, мету її, умови, наслідку та виражає твердження, всупереч якому дія головної частини все ж відбувається.

Причини

Мети

Умови

Чому?

З якою метою?

За якої умови?

З якої причини?

Для чого?

При якій умові?

Через що?

Навіщо

Допустові

Незважаючи на що?

Всупереч чому?

Підрядна наслідкова частина
приєднується до головної сполучником
так що і майже завжди займає місце
після неї.

Листя горобини з зеленого стало
жовтим, **так що** його важко було
відрізнити від ягід. (В.Гжицький)

Інтонування складнопідрядних речень. (розставити розділові знаки у реченні і дати йому характеристику)

Люблю людей землі своєї бо й я
землі своєї син (В Сосюра)

Складнопідрядне речення, у складі якого є одна головна частина і дві або більше підрядних, називається **складнопідрядним з кількома підрядними**

У складнопідрядних реченнях з однорідною підрядністю однакові за значенням підрядні частини **стосуються одного й того самого слова** в головній частині чи всієї головної частини.

Розкажи, як за горою сонечко сідає, як у Дніпра веселочка воду позичає. (Т,Г,Шевченко)

Що?

I I, (як), (як).

ОДНОРІДНА ПІДРЯДНІСТЬ

У складнопідрядному реченні з неонорідною підрядністю підрядні частини по – різному пояснюють головну частину:

Підрядні частини одного або різних видів стосуються різних слів у головній частині.

Коли в тебе віра у працю згасає, поглянь на ту річку, що скелі зриває. (Ю. Гойда)

(коли), І І, (що).

Одна підрядна частина стосується всього змісту головної частини, а друга – якогось слова в головній частині.

Ті, що знаходять підкову, ніколи не думають про того, хто загубив її. (В Симоненко)

І, (що), І, (хто)

Підрядні частини різного виду стосуються одного слова в головній частині.

НЕОДНОРІДНА ПІДРЯДНІСТЬ

У складнопідрядному реченні **з послідовною підрядністю** перша підрядна частина залежить від головної частини, друга – від першої підрядної, третя – від другої і т.д.

Епохо, дай мені завзяття на кожен день, на кожну мить, щоб міг нащадкам розказати я про те, як ми навчились жить. (П. Сингаївський)

I I, (щоб), (як)

Хоча ніхто тне знав, чи доведеться тут ночувати, робота вже закипіла (О.Гончар)

(хоча), (чи), I I

ПОСЛІДОВНА ПІДРЯДНІСТЬ

Скласти за схемами речення

I I, (що) і (що).

I I, (як), (як).

I, (щоб), I.

ДЯКУЮ ЗА СПІВТРАЦЮ

